

Moravurile societății românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea între lege și cutumă

Hănulescu Valentin
hanulescu_vali@yahoo.com

Încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea se observă o schimbare în ceea ce privește viața privată; acum pravila începe să fie folosită în locul „obiceiului”, schimbările în materie de drept prin *Pravilniceasca Condica* din 1780 și *Legiuirea Caragea* din 1818 își vor pune amprenta asupra vieții locuitorilor Țării Românești. În ciuda unor schimbări, Biserica avea un cuvânt de spus, competența organelor bisericești a continuat în cazul pricinilor de despărțire.

Este o perioadă în care pentru mulți, atât orășeni, cât și țărani, nesiguranța și nedreptatea de care se loveau în fiecare zi îi făceau să caute sprijin în Biserică, acolo fiecare simțindu-se „ocrotit, izbăvit, poate și iubit”.¹ Astfel se vor simți cei doi tineri din satul Buzăști „ce să alesese de comisia sătească a-i da recruți”² și care au fost ajutați de Gheorghe Paisie, îngrijitorul Sfântului schit Crasna, care i-a luat pe cei doi și nu a îngăduit aleșilor să intre în schit și să-i caute.

Românii se ancorau în credință și de cele mai multe ori își arătau respectul față de cele sfinte. Astfel, atunci când Mănăstirea Bistrița nu mai prezenta siguranță și trebuia construită altă biserică, iar cele sfinte (moaștele Sf. Grigore, icoane, odoare etc.) trebuiau mutate la Mănăstirea Hurez, acest lucru s-a propus să se facă „cu paradă de preoți și cine alt din mireni va voi ca să meargă împreună (...) să ridice împreună Sfântul cu paradă cuvincioasă și cântări bisericești și să ducă toți până la mănăstirea Horezu”³.

Nu întotdeauna la biserică se apela în momente fericite. Uneori, cupluri aflate în destrămare apelau la „justiția” bisericească pentru a primi „bileturile de despărțire”. Cu toate că românii formau un popor credincios, divorțurile erau destul de numeroase, Anton Pann culegând la începutul secolului al XIX-lea, următoarea maximă: „Duminică cununie / Și luni la Mitropolie”⁴, pentru că „a urca dealul Mitropoliei devenise sinonim cu divorțul”⁵ - lucru explicat de un boier bătrân: „la noi, familia, din pricina divorțului care se capătă așa de ușor, nu are nici o statornicie (...) Copiii care-și au mama într-o familie, tatăl în alta și care neștiind pe cine să respecte și să iubească, nu au nici centru, nici punct de legătură; femeile care la o petrecere își întâlnesc primii doi sau trei bărbați sunt la brațul celui de al patrulea și zâmbesc atunci când al cincilea le dă

---

¹ N. Djuvara *Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne (1800-1848)* Ed. Humanitas, București, 1995, p. 152.

² Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 4*, anul 1847, fila 8.

³ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 4*, anul 1847, fila 26.

⁴ Constanța Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic*, Ed. Humanitas, București, 2004, p. 22.

⁵ *Ibidem*, p. 22.

târcoale(...). În societatea noastră adulterul este cu neputință, deoarece el nu este decât preludiul altei căsătorii...”⁶

Un caz interesant îl reprezintă cel dintre Maria sin Costea Nicolae și George Ținea din satul Țubărești, județul Romanați. Chiar dacă se „știa că a lor însoțire au fost cu plăcere și dragoste”⁷, cei doi au ajuns la divorț pentru că, potrivit soțului, „căsnicia aceasta de la început ar fi fost cam fără voia sa și săvârșită mai mult după stăruitoarea îndemnare a rudenilor sale, iar după cununie el a luat o mare scârbă și urâciune asupra soției sale încât nici voi o întâlnire ca bărbat cu femeia sa n-au avut amândoi...”⁸. Astfel, deși „soția lui, cu toate că este fără de nici un cusur”⁹, soțului i-a venit „o furie de urâciune asupra soții lui încât n-au putut avea nici împreunare cu dânsa (...) și că urâciunea aceasta i-ar fi venit și din privirea ce au avut la cămașa soții sale ce era plină de sânge în seara dintâia după cununie când ia au venit la pat spre culcare cu dânsul și când el atunci s-a aflat bolind de patimă lumească”¹⁰. Maria însă declară altceva, că împreunarea a avut loc, iar „nașa lor Sărdăreasa Safta a răposatului Diamandi (...) care au și primit schimbându-i cămașa cu semnele feciorii”¹¹. Soțul, nemulțumit, își va trimite soția acasă la familia ei „cu căruța lui pe o vreme rea”¹². Apoi, după o perioadă de timp o va chema, arătându-i un act pe care ea „s-au înșelat de au pus și ia degetu fără să îl citească”¹³. Pe acest act scria că nu a existat împreunare și după două luni cei doi soți au hotărât să desfacă aceasta căsătorie „fără canal de judecată”¹⁴.

Dacă unul din soți era nemulțumit, deschidea proces „să răspundă părții ceilalte una mie galbeni drept osândă”¹⁵. Maria era nemulțumită, chiar dacă, conform legii, și-a primit înapoi toată zestrea și darurile dinaintea nunții; era vorba de onoarea ei și dorea să rămână cu bărbatul ei căsătorită. Cum se întâmpla în astfel de cazuri, Biserica încearcă să medieze acest conflict. Maria va apela la ajutorul unui preot, Ioan din Zimnicea, care îl va vizita pe George Gima și va face o anchetă privind despărțirea, mai ales că era vorba despre o căsătorie din dragoste, lucru recunoscut și de mire, dar acesta a adăugat că nu mai putea trăi cu soția sa „deși o cunoaște pe dânsa cinstită și fără de nici un cusur”¹⁶.

Dar, cu toate acestea, nu există nădejde de împăcare pentru că soțul a adăugat că a trimis o scrisoare soției sale, dar nu a primit nici un răspuns. Maria nu știa nimic de nici o scrisoare, dar s-ar împăca cu el dacă acesta „va da chezaș vrednic de credință că-și va schimba purtarea și că va depărta de toate a sa urâciune ce arată către dânsa”¹⁷.

---

⁶ N. Djuvara ,*op. cit.*, p. 127.

⁷ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anu1 1847, fila 5.

⁸ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 3.

⁹ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 4 .

¹⁰ *Ibidem* .

¹¹ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 4.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 5.

¹⁷ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 5.

După ce s-a desfășurat ancheta din partea Bisericii - "intrând și noi în cercetarea pricinii"¹⁸, Biserica, încercând să împace cele două părți „după cercetările și sfaturile ce și noi le-am dat cu nădejde că doar se vor împăca...”¹⁹, George Gima este considerat vinovat pentru că: „fără să cunoască nici un fel de necuviință (...) i-au venit furia urâciunii (...) altă pricină decât purtarea lui rea netrebnică când singur s-au mărturisit că atunci ginere fiind boala de patimă lumească”²⁰, și-a alungat soția „ca să rămâie slobod despre dânsa spre a petrece iarăși în desfrânate plăceri”²¹ și nu și-a schimbat comportamentul nici după sfaturile primite din partea reprezentanților Bisericii, arătând „tot cu aceeași de mai nainte împietrit inimă cerând despărțire”²², el dorind doar „să derce ca un lucru de plăcere taina cununii și sa o lepede îndată după a lui voință.”²³

Biserica va hotărî că Maria va fi „slobodă a merge spre altă căsătorie (...), iar el, fiindcă s'au făcut pricină acestei dezbinări și despărțiri după dreptate ar fi trebuit să fie poprit pentru totdeauna a merge spre altă căsătorie (...) dar, văzându-l încă tânăr (...), hotărâm ca el mai nainte de trei ani să nu aibă voie cu nici un chip a să căsători iar după aceia găvind pe cinevași a să cununa cu dânsa să nu aibă voie a săvârși nunta până mai întâi nu va lua voie ori de la Sf. Mitropolie sau de la arhieru (...) ca să să dea mai întâi cunoștință acelei fete sau fâmei și părinților ei cele ce s-au întâmplat cu această desfăcută căsătorie ca să nu să mai urmeze și cu aceia asemenea și să pricinuiască cinevași că n-au știut”²⁴.

Un alt caz de divorț descoperit în Arhiva Episcopiei Râmnicului, îl reprezintă cel dintre Irinița Golfineanca, din orașul Craiova, cu soțul ei Ghiță Varda din București, cei 2 „având prigonire de judecată între dâșii pentru neunire în căsnicie”²⁵. Și în acest caz, de vină era tot bărbatul, „toată pricina neunirii între dâșii este izvorâtă din relele purtări ale lui Varda ...”²⁶. Biserica a dat hotărâre să fie separați un an de zile și dacă după această perioadă nu va reuși să o întoarcă pe soția sa „cu dragoste către dânsul ca să să unească și să viețuiască liniștiți”²⁷, să se dea jalbă pentru a se lua o hotărâre .

Fiindcă bărbatul n-a făcut nimic pentru a reface această cununie, nu a căutat-o, nu i-a scris, el fiind la București, iar ea la Craiova, Irinița va cere „despărțire de dânsul”²⁸. În aceste condiții, Biserica ia următoarea hotărâre: „să fie despărțiți unul de către altul (...) să fie popriți amândoi de a mai merge spre o altă căsătorie, iar pentru ceea ce vor avea a cere unul de la altul își va căuta prin judecată politicească”²⁹.

---

¹⁸ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 3.

¹⁹ *Ibidem* .

²⁰ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17* , anul 1847, fila 5.

²¹ *Ibidem* .

²² Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 6.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 3.

²⁵ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 1*, anul 1847, fila 12.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 17*, anul 1847, fila 12.

De multe ori se încălcau privilegiile, lucru ce reiese și din desele porunci trimise de către Mitropolie, în care se cerea respectarea legilor – în anii 1838, 1841, 1844, 1846³⁰. Au fost cazuri de căsnicii interzise - „rudenia de sânge din cuscrie și din botez peste spițele pomenite, ori să fie vreunul din cei căsătoriți și nedespărțiți bisericește, ori slobod cu rob, ori nevârstnic, ori pravoslavnic cu altă lege, ori prin taină fără știrea și slobozenia părinților sau epitropilor”³¹ în aceste cazuri căsnicia nu va fi recunoscută, iar preotul care a oficiat-o va fi eliberat din funcție. Atunci când două persoane doreau să se căsătorească, preotul trebuia să trimită hârtie de cercetare la protopop, se făcea o anchetă pentru a se respecta canoanele bisericești și cei doi să se poată căsători - „să nu aibă poprire” (vezi nota 26), și se elibera un bilet, „răvaș de cununie”³², pe baza căruia preotul îi cununa. Dar și în aceste condiții au apărut abateri, mulți se căsătoreau în alte localități, se eliberau bilete și erau folosite de alte persoane. „În Cerneți era unul cununat cu trei neveste în trei orașe, căci <<preotul, pentru vreo câțiva sfanți, te cununa, dacă nu în orașul acesta, în celălalt cu oricine>>”³³. Încălcări ale legii existau în toate păturile sociale. Cei înstăriți „unde se credea că nu e nici o rușine, cel puțin nu e păcat ca căsătorii să aibă amoruri urâte - muirea, spre pildă, să mai aibă și pe alți bărbați și din împotriva! Însurătoarea și măritișul este ca tocmeala cu sluga, pe care le ții până-ți place, apoi le dai drumul”³⁴. De aceea pe spatele biletelor date de protopop trebuia să se treacă numele celor ce se căsătoresc și se semnau protopopul, mirii și preoții. Numele mirilor era trecut de către protopop și în registrul protopopii. Preoții nu aveau voie să căsătorească „necunoscuți din alt sat sau oraș ci pe enoriași și prin știrea și înscrisul și voia protopopii afară numai de săteni străini va înfățișa răvașul protopopii afară numai către moliftele lor cu cuprinderea mai sus arătată că te-ai încredințat prin cătare dovezi că nu au nici o pricină din cele cuprinse în instrucțiile date protopopii”³⁵.

Preoții erau sfătuiți „a nu da răvașe de cununie la oameni străini și necunoscuți, să ceri de la ginere și de la mireasă în scris răvașul fraților de unde să vor fi locuind și iscălit și de alți mahalagii sau săteni de acolo, precum și de părinți și epitropi lor sau de cele mai apropiate rude ale lor”³⁶. De multe ori, cei ce erau prinși se scuzați „supt cuvânt că nu au cunoscut aceste instrucții”³⁷, a murit protopopul, sau a fost scos din slujbă și cel nou „n-a cunoscut orânduielele și regulile ce au păzi”³⁸. Sfatul Bisericii către preoți era să-și ia toate măsurile de precauție, să cerceteze „instrucțiile” privind „popririle”, „sau numele acestora ce vor în căsătorie sau trecut de protopopie în dosul bileturilor ce vei slobozi pentru acea cununie să scrie vorbirea aceasta: <<După înscrisul fraților de la cutare biserică anul luna cutare cu cutare sin cutare din cutare loc ce voesc să-și ea în căsătorie pe cutare...>>, ca să nu să facă vreo înșelăciune de

³⁰ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 18*, anul 1847, fila 2.

³¹ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 18*, anul 1847, fila 4.

³² *Ibidem*.

³³ N Bănescu, V Mihăilescu, *I Maiorescu. Scriere comemorativă cu ocazia centenarului nașterii lui 1811-1911*, Ed. Tipografia Românească, București, 1902, p. 38.

³⁴ *Ibidem*, p. 427.

³⁵ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 18*, anul 1847, fila 5.

³⁶ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 18*, anul 1847, fila 3.

³⁷ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 18*, anul 1847, fila 4.

³⁸ *Ibidem*.

către cinevași și să să cunune cu dânsese alte obraze și chiar acei ce sunt însemnați mai sus³⁹. „Ca să nu se mai spună că nu au fost cunoscute „instrucțiunile” Mitropoliei, ca să fie cunoscute toate legile date, acestea „și în auzul tuturor preoților și lăcuiitorilor citindu-să”⁴⁰.

Biserica trebuia să facă anchetă și când Petre Cojocaru și soția sa Tinca, din orașul Craiova, după ce au înfiat un copil de la o nemțoaică, vor să îl boteze în „legea prevolnică”⁴¹, „după canoanele creștineștii noastre religii fiind întru aceasta și voința născătoarei acelu copil”⁴². Biserica va începe o anchetă sa afle „cum o cheamă pă acea nemțoaică de este căsătorită cum să numește bărbatu său și ce meserie are sau de este văduvă cine a fost bărbatu său sau tatăl copilului”⁴³. S-a aflat că este vorba de nemțoaica Tomal Rizi, „acel copil l-au făcut cu un Ștefan Sanu Tâmplaru, tot neamț și necununați”⁴⁴. Acesta a plecat din oraș, iar nemțoaica s-a cununat cu Iosef Kablesiter, tâmplar, dar acesta „nesuferind—o cu acel copil au intrat de loc neunire între ei și a fugit. singură și bolnăvicioasă prin urmare l-au dăruiat cu toată mulțumirea numitului Pătru Cojocaru și soții sale”⁴⁵.

Biserica va hotărî că celor doi le este permis să-și boteze copilul mai ales „că întru aceasta este și voința acelei nemțoaice născătoarea copilului din voe primi aceasta a să boteza pomenitul prunc”⁴⁶.

Există și cazuri când relațiile dintre preoți și enoriași nu sunt dintre cele mai bune. Enoriașii din satul Biltișoatra, județul Gorj, se vor plânde de „relele urmări ale preotului Constandin”⁴⁷, care după ce că pământul îi este lucrat de săteni, le cere acestora „de morți 4 sfațih, de cununat un sfațih, de botez un sfațih, de molitvă o jumătate sfațih, de maslu asemenea și nici așa nu este mulțumit căci la om mai scăpătat nici nu voește a merge ca să-i facă orice slujbă îi va fi de trebuință ca unui creștin zicând că de unde să-i plătească slujba fiind că este sărac”⁴⁸, iar la cel avut nu se apucă de slujbă până ce nu este plătit înainte și să dea băutura rachiu și vin până ce să învoește „și atunci știe Dumnezeu de slujba ce face”⁴⁹.

Mai mult decât atât, preotul nu respecta nici sărbătorile și când era chemat de săteni care aveau obiceiul să prăznuiască pe câte un sfânt și îl chemau să blagoslovească mâncarea, „începe a ne înjura (...) ca să-i trimitem acasă la el stolnic întreg cu lumânările de împărțit ca să-i rămână toate lui și stolnicul să-l arunce la câini, iar la casa noastră nu vrea să vie”⁵⁰. În aceste condiții sătenii s-au plâns protopopului, dar nu au avut prea mare succes, deoarece și acesta le-a adresat cuvinte necuviincioase, „că nu vrea să știe de jeluirea noastră (...), fiindcă pomenitul preot să are a da bine cu părintele

---

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 18*, anul 1847, fila 17.

⁴¹ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 8*, anul 1849, fila 1.

⁴² Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 8*, anul 1849, fila 2.

⁴³ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 8*, anul 1849, fila 4.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 8*, anul 1849, fila 5.

⁴⁷ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 9*, anul 1849, fila 1.

⁴⁸ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 9*, anul 1849, fila 3.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

protopopul și orice rău și greșeală va face nu să bagă în seamă pentru că totdeauna îi aduce păstrăvi cu ocalele, unt și orice alți pești”⁵¹. Iar preotul. văzând că nu are cine să-l tragă la răspundere, a „căzut și în patima beții foarte rău”⁵².

Biserica și de data aceasta va face anchetă, la care vor participa toți cei implicați, protopopul, preotul și sătenii, aceștia din urmă trebuie întrebați dacă jalba s-a făcut „cu știrea și cu învoirea tuturor sătenilor sau numai din partea unora”⁵³. Ancheta trebuie să fie corectă și să nu fie părtinitoare, ulterior urmând să se facă o nouă cercetare din partea „stăpânirii” și de se va descoperi ceva în neregulă protopopul ce face ancheta va „cădea supt răspundere și învinovățire”⁵⁴. Bineînțeles, există preoți care respectă haina preoțească, cum este preotul Matei Ștefan din Râmnic, care va primi o dovadă „pentru a sa bună purtare ce are cu respect nu numai către enoriașii săi ci și către toți orășenii fără să-l cunoaștem la vre un fel de patimă”⁵⁵, enoriașii răspunzând afirmativ cererii preotului pentru că, „după datoria creștinească, suntem datori a-i da această dovadă drept mulțumire”⁵⁶. Într-o vreme în care oamenii erau împărțiți „după fire bărbați și femei, după naștere fii adevărați, din curvie, vitregi și buni, după vârstă și după minte vârstnici, nevârstnici, risipitori și fără minte sau după noroc slobozi, robi și sloboziți”⁵⁷, mai trebuia să se facă o împărțire după corectitudine și chiar dacă majoritatea erau credincioși - unii erau chiar slujbași în sutană - dar asta nu-i împiedica să nu respecte canoanele bisericești să nu respecte căsnicia. S-a ajuns până acolo că s-a introdus „deșugubina”⁵⁸ (gloaba pântecului), taxă percepută de la un bărbat vinovat de relații sexuale înainte de căsătorie sau de la o femeie care naște un copil din flori.

Într-un spațiu binecuvântat, râvnit de mulți, peste care au trecut valuri migratoare, războaie, încercări de cucerire, am rămas noi și bogăția acestui pământ care a atras și atrage pe toată lumea. Tot acest „talmeș balmeș” își va pune amprenta pe comportamentul celor de aici. Vom lua de la toți și bune și rele în funcție de interes și în timp scara valorilor umane nu mai e luată în serios, heruvimii sunt înlocuiți cu cupidoni, toată lumea spionează pe toată lumea - aici și pereții au urechi - toată lumea e prieten cu toată lumea, dar nimic nu se face pe gratis, pe degeaba se face numai rău. Întotdeauna se va găsi o scuză, fie nu se cunoșteau legile, fie a murit cel ce trebuia să le aducă la cunoștință și să vegheze respectarea lor, astfel încât oamenii încercau să aplice legea doar atunci când era în avantajul lor, iar dacă nu, făceau apel la „cutumă”.

---

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 9*, anul 1849, fila 3.

⁵³ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 9*, anul 1849, fila 5.

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ Arhiva Episcopiei Râmnicului, *dosar 11*, anul 1849, fila 60.

⁵⁶ *Ibidem.*

⁵⁷ *Legiuirea Caragea.*, Editura Academiei RPR, București, 1955 p. 6.

⁵⁸ C. Ghițulescu, *op cit*, p. 42.

The morals of the Romanian society in the first half of the nineteenth century between law and custom

With the advent of laws written at the end of the nineteenth century, there is a noticeable change in terms of privacy, law starting to be used in place of "wont". Despite these changes, when there were complaints and they got to court, the Church had still the last word in the case of important events in human life: baptism, marriage, divorce.

The Church was present in people's life and a lot of townspeople and villagers were seeking for support in the church where they felt protected. For „the protection" given by the Church, the Romans responded with responsibility and respect front of the holy.

Although they were Christians and mostly be married for love, it often went wrong and they often reached to divorce but only with the permission of the church. Church investigated the case, heard the witnesses and ultimately decided. If there were misunderstandings about fortune, a division of assets, they were decided by a civil court.

There were times that even if people were divided in different categories - age, sex, social class - even if they were Christians, they did not always respect the religious canons.

In an area coveted by many who passed over the migratory waves, wars and attempts of conquest, the events have made their mark on people's behavior. And because these influences the scale of human values was no longer taken seriously and people were trying to apply the law only when it was in their advantage, and if not, they were calling for „common law".